

Recensioner.

Kyrkokonst.

Torsten Mårtensson: Hälsingborgs slott, ak. avh., Hälsingborg 1934.

Intendenten vid Hälsingborgs museum, Torsten Mårtensson, publicerade förra året sina omfattande undersökningar av Hälsingborgs kärna och dess närmaste område. I detta sammanhang behöver anmälaren icke dröja vid det mönstergillt utförda arbetet, både med den arkeologiska undersökningen och den intressanta framställningen utan blott vid ett mindre avsnitt av boken behandlande S. Mikaelss kapell.

Utgrävningen blottade rester av grunderna till en tornbyggnad med bredvidliggande halvcirkelformig mindre byggnad. Förf. är otvivelaktigt på rätt väg när han bestämmer dessa grunder som en rundkyrka med kor. Därmed kommer han in på den ännu ej slutdiskuterade frågan om de nordiska rundkyrkornas härstamning. Mårtensson uppvisar, att rundkyrkan varit borgens kapell, som ingått i befästningssystemet. Byggnaden kan dateras till 1100-talets mitt och är sålunda samtidig med de flesta sydsandinaviska rundkyrkor. En märklig likhet med ärkebiskop Eskils Sjöborg på Själland blir då uppenbar. Samme prelat har starkt medverkat vid uppförandet av de talrika rundkyrkorna på Bornholm, vilka byggts för försvaret mot vunderna och kanske även för att säkra besittningarna på ön gentemot konungen. Dessa rundkyrkor äro sålunda byggda med tanke på försvar och de kunna betraktas som en enstaka byggnad lösbruten ur ett större komplex, borgen. Liksom i borgtornen äro de övre våningarna — eller vanligen kanske den övre våningen — avsedda för bostadsändamål åtminstone under ofredstider. Mårtenssons klarläggande av att ett torn invid Kärnan varit en rundkyrka medför nu en ganska säker utgångspunkt för studiet av denna

intressanta grupp av romanska kyrkor. I Sverige är den som bekant vanlig endast vid Östersjökusten från Kalmartrakten till Stockholm. Den har sin motsvarighet i de runda torn, som restes av Knut Eriksson vid 1100-talets slut som försvarsanordningar på betydelsefulla platser: Kalmar, Stegeborg och Stockholm. Ett noggrant topografiskt studium skall säkerligen ge till resultat, att rundkyrkorna från 1100-talet äro led i ett befästningssystem, avsett att skydda betydelsefulla inland mot esternas och vundernas vilda härjningar på kusten. *Bengt Cnattingius.*

Tonbildning.

Albrecht Thausing: Sångarrösten. Till svenska av sångpedagogen Enar Aquilon. Nord. Musikf. Pris inb. kr. 4:50.

Dr. phil. Thausing har givit ut ett sångpedagogiskt arbete, Sångarrösten. De anvisningar han ger sångarna förefalla trovärdiga och förnuftiga, men det fordras personlig kontakt med läraren eller någon av hans elever för att till fullo kunna bedöma hans förmåga att fullända sångarrösten. Lämpligheten av att giva ut böcker om tonbildning kan alltså ifrågasättas. Föreliggande arbete är emellertid mycket värdefullt som anatomisk lärobok. Man bör även vara författaren tacksam för hans värdefulla råd om barnrösten. Barn böra vänjas vid att sjunga redan i femårsåldern, och de skola då sjunga i det höga läge (2- och 3-strukna oktaverna), som är så naturligt för dem. De kunna gärna sjunga starkt, men allt skrik måste beivras. — Bokens sista kapitel handlar om rösthälsans inverkan på kroppshälsan. Thausing berättar här, hur han i samarbete med läkare botat astma och lungtuberkulos genom att undervisa patienter på sanatorier och sjukhus i tonbildning. Han hävdar att en frisk sångröst absolut hör samman med en frisk kropp. *I. J.*

Körverk för växlande besättning.

J. L. Emborg: Noget at synge og spille.

For skole og hjem (ogsaa for korforeninger og kirkekor). Wilhelm Hansen, København. 5 häften å 2:50.

Den danske tonsättaren J. L. Emborg har givit ut en körsamling, som han kallar »Noget at synge og spille», en i sanning anspråkslös titel på ett så gediget verk. Det består av fem häften, av vilka de båda första varit tillgängliga för anmälaren. Häfte I innehåller 16 motetter för 2, 3 och 4 stämmor med växlande besättningar. Innehåll och form äro i samtliga kompositioner synnerligen gedigna, även om kompositören gör sig skyldig till sådana »fel» som oktavparallell och stigande septima. — Motetterna äro mestadels koralbearbetningar, och cantus firmus har hämtats ur Thomas Laubs kända verk »Dansk Kirkesang». Texterna äro från den danska psalmboken eller psaltaren. De äro först och främst avsedda för skolbruk, och mottot är: alla skola vara med. Kompositören har tänkt sig, att de mera försigkomna eleverna skola sjunga den flerstämmiga sättningen och de övriga unisont efter koralboken. Motetterna kunna även utföras instrumentalt. Barocktidens sed att utföra en psalm med växlande besättning för varje vers har tydligen varit kompositörens förebild. — Endast en av de koraler, som förekomma, återfinnes i den svenska koralboken. Därför kunna motetterna icke användas i våra skolor och kyrkor. Men idén bör tagas upp och anpassas efter svenska förhållanden.

Häfte II innehåller kanons, folkvisor och originalkompositioner för växlande stämbesättningar. Även här lämnas anvisning för instrumentalt utförande, t. ex. med blockflöjt, mandolin m. fl. I. J.

För skolbruk.

Folke- og Skolemusik. I, 1 aug. 1934. Wilhelm Hansen, København.
Folke- og Skolemusik heter en dansk

tidskrift, vars innehåll utgöres av »en samling av musik til brug for skoler, seminarier, højskoler, korforeninger, folke-musikskoler o. l. . . musik for vekslende besætninger, dog således at vokalmusikken såvel med som uden instrumenter vidtager en hovedplads.» En årgång börjar 1 aug. och omfattar tio häften. Kompositionerna, som inflyta, utväljas av en kommitté på 18 personer. Som ordförande fungerar den nu nedlagda Palestrinakörens geniale dirigent, sånginspektör Mogens Wöldike. Enligt anmälan till första årgången aug. 1934, skall tidskriften innehålla »god musik fra alle tider, i alle stilarter og for alle besætninger.» Särskild vikt skall läggas vid att skaffa goda danska texter till utländska körverk. Planen för första årgången upptar verk av Hassler, Händel, några moderna danska mästare m. fl. Tidskriften finns inte bara som hel årgång till ett pris av 10 kr., utan alla kompositioner, som förekomma, finnas dessutom i särtryck till ett pris av 10 öre pr trycksida. På så vis »sættes enhver musikdyrkende sammenslutning i stand til at for en billig penge danne sig et nodebibliotek, der er sammansatt med udelukkende hensyntagen til vedkommende forenings musikalske behov.» En kör prenumererar således på tidskriften, dirigenten utväljer lämpliga kompositioner, rekvirerar dessa, och sen har varje körmedlem ett helt partitur, där varje stämma har eget notsystem. Envar körledare vet, vilken fördel detta innebär. — Första häftet innehåller a capella-körer för olika stämbesättningar av Thorvald Aagaard. Bland dessa må särskilt framhållas »Asken Ygdrasil». Den genomimiterade saken skildrar särdeles väl vad »Nornerne synger». — Vi önska att med det snaraste få en svensk motsvarighet till tidskriften. I. J.

Damkör.

Svenska Tersetter för damkör eller soloröster. Nord. Musikf. Kr. 3:25.

Det är synnerligen svårt för en damkör att komma ur de gamla hjulspåren vid val av repertoar. En del värdefulla verk finnas ju att tillgå men för de damköror, som vilja stifta bekantskap med samtida kompositörer, är vägen så gott som stängd. Samlingen Svenska Tersetter är därför mycket välkommen. Utgivaren är emellertid väl optimistisk, då han säger, att tersetterna torde kunna sjungas både i skola och hem, konsertsal och radio. De damköror i vårt land, som kunna sjunga t. ex. Källan av de Frumerie och Melodi av Wikander äro lätt räknade. Dessa kompositioner ställa synnerligen stora krav på exekutörernas intonationsförmåga, och pianoackompagnemangen fordra i båda

fallen en rutinerad pianist. De stå eller falla med utförandet. Det skulle därför vara till stor fördel för våra damköror, om förlaget ville giva ut tersetterna i särtryck. — Eklöfs älskliga Sommarpsalm är särskilt lämplig för skolbruk. Varken Haquinus' fina musikaliska teckning Springkorn, Pergaments Vårvisa, vars musik fullständigt återspeglar textens »vaccker, vek och skär» eller Rangströms käcka Husarvisa erbjuda några större svårigheter. Hilding Rosenberg bidrager med två köror ur musiken till Medea, båda typiska för sin upphovsman. En vårvintervisa av Pergament, Jungfru Mariæ vaggvisa av Rangström och För sent av Wikander komplettera samlingen. I. J.

Sammanträden.

Kyrkosångens Vänners centralkommitté hade sitt årsmöte i Stockholm d. 7 januari.

Styrelsen, bestående av H. H. Biskopen G. Aulén (ordf.), kyrkoherde F. M. Allard (v. ordf. och kassör), ständige adjunkten Gab. Grefberg (sekr. och bibliotekarie) omvaldes. Centralkommittén uttalade sig för, att styrelsen borde utökas till 5 personer för att därmed stärka dess ställning och sakkunskap inför frågor, som kunna tänkas remitteras till utlåtande från Kungl. Maj:t och som kunna ha avgörande betydelse för hithörande frågors lösning. Ärendet skulle remitteras till kretsarna. Väckt förslag om sammanslagning av K. S. V. och K. S. F. avslogs med motivering bl. a. därav, att K. S. V. alltså har ärenden, som ligga utanför K. S. F:s speciella områden.

Att förhandla med samarbetskommittén i frågor som röra K. S. V. vid stundande kyrkosångshögtid utsågos herrar ordf. Andrén och Weman. Efter kyrkoherden F. M. Allard, som av sagt sig uppdraget, utsågs komminister Cederbom att bliva ordf. i koralsektionen. Beslöt ingå till A.-B. Radiotjänst med vissa önskemål ifråga om orgelkonserter, kyrkomusikpro-

gram, gramfonspel vid radiomorgonbönerna m. m. Avgavs intressanta och innehållsrika rapporter från orgelrådet samt sektionerna för församlingssång och kyrkans skrud och prydnings. Beslöt i samband med nästa årssammanträde anordna ett koralmöte. Föredrogs räkenskaper för 1934. Behållningen till 1935 kronor 296:11.

På kvällen var musikgudstjänst anordnad i S:t Jacobs kyrka med följande te-supé i församlingssalen. *Gabriel Grefberg.*

Centralstyrelsen för Sveriges allmänna organist- och kantorsförening

har hållit sammanträde på Musikaliska akademien i Stockholm. Till ledamöter i Centralstyrelsen för tiden 1935—1937 omvaldes Svante Sjöberg, Karlskrona, Cyrus Granér, Stockholm, Otto Björstedt, Möln-dal, Carl Brodin, Smedjebacken, Olof Söderlund, Arvika, David Ahlén, Stockholm, och K. J. Ulander, Ramsele. Till ordförande omvaldes Svante Sjöberg och till viceordförande Cyrus Granér. Till sekreterare nyvaldes David Ahlén och till kassör omvaldes Otto Björstedt. Till ledamöter i arbetsutskottet utsågos Svante